

Udvalg muligt at behandle dette Spørgsmaal. Denne Bestemmelse blev den Gang indført, skønt hele Udvalget ikke ønskede en saadan Deling af Laanene, men den blev paatvungen os af den daværende Finansminister. Jeg er fremdeles af den Tro, at det vilde være fordelagtigere for Statskassen at gøre Laan end at ordne sig, som her foreslaaet. Men det er et Spørgsmaal, man jo kan forhandle med de paa-gældende Ministre, Landbrugs- og Finansministeren, i det kommende Udvalg.

Endelig skal jeg nævne Lovforslagets § 12, som er en ny Paragraf om Tillægs-laan. Der er ingen Tvivl om, at det er et Forslag, som Husmændene sætte overordentlig Pris paa at faa gennemført paa en fornøftig Maade. Der er ogsaa krævet Tillægslaan for Forbedringer. Jeg erkender, at det er overmaade vanskeligt. Der er ganske vist paa de oprettede Brug foretaget betydelige Forbedringer, saaledes at den Værdi, Huset havde ved dets Opretelse, er bleven betydeligt forøget, men paa den anden Side maa man indrømme, at hvis vi give Laan i disse Forbedringer, belaste vi Ejendommen over alle Grænser med Gæld. Jeg tror, det vilde være usundt. Og hvis en saadan Ejendom saa kom i en udygtig Mands Haand, vilde denne Værdiforøgelse forsvinde, og Statskassen vilde kunne lide store Tab. Jeg tror, det er en udmærket Ting, at denne Lov er administreret saadan, at Statskassen ikke har lidt store Tab. Det blev i 1899 sagt, at det ved de 9 Tiendedele af Laanene sikkert vilde vise sig, at Statskassen i Tidernes Løb vilde faa meget store og betydelige Tab. Som det ses af Anmærkningerne til Lovforslaget, er det mellem 6,000 og 7,000 Kr., Staten har tabt i Løbet af de der anførte 8 Aar. De Spaadomme, der den Gang kom frem, ere altsaa ikke slaaede til, og jeg er overbevist om, at de Tab, der have været, væsentlig stamme fra de første Aar, da Kommissionerne ikke saa paa Lodderne, inden der gaves Tilsagn om Statslaan. Det var en meget uheldig Ordning, og man kom meget snart bort derfra. Det forholdsvis ringe Tab, Staten har lidt, er et Vidnesbyrd om, at hele denne Lov er gennemført paa et sundt og godt Grundlag. Men det synes jeg ogsaa er en Hovedsag, og hvis denne Lov ogsaa i Fremtiden skal

have Sympati hos Befolkningen i dens store Almindelighed, maa den administreres saaledes, at Statskassen ikke er udsat for store Tab. Det vilde sikkert heller ikke være i Landarbejdernes Interesse, om man kom ind paa et usikkert Grundlag.

Men paa den anden Side mener jeg ganske vist, at Lovforslagets Bestemmelser om Tillægslaan ikke ere tilstrækkelige. De gamle Laantagere bør i alle Maader stilles lige med dem, der faa Laan, naar dette Forslag er blevet Lov, og hvis Laaneværdien bliver 6,000 eller over 6,000 Kr., maa de gamle Laantagere have Ret til Tillægslaan op til Maksimum, saa at der ogsaa for deres Vedkommende maa tages det Hensyn, som tages i Betragtning overfor alle andre paa Egne, hvor Jordpriserne ere særlig høje. Med Hensyn til Forbedring af Jordlodden og Ønsket om at kunne faa Statslaan derpaa vil jeg dog sige, at der godt kan være — jeg kender det ikke saa nøje — Steder, hvor der er Værdiforøgelse af en Ejendom, som ere af virkelig blivende Betydning. Den almindelige Værdiforøgelse, som er Følgen af et dygtigt, kraftigt Arbejde paa Ejendommen, kan jo sættes over Styr, men der kan f. Eks. ved Opdyrkningen af Jord fremkomme en Værdiforøgelse, som ikke falder tilbage igen, og i saadanne Tilfælde kunde det maaske være rimeligt, at man kunde faa Tillægslaan derfor. Her er der Tale om en Værdiforøgelse, som det har kostet vedkommende betydeligt, baade i Arbejde og Penge, at skaffe til Veje. Anderledes stiller det sig selvfølgelig med Udvidelse af Bygninger og Indkøb af ny Jord. Der ligger det lige til, at de gamle Laantagere maa stilles saaledes, at de kunne faa fuldt Tillægslaan op til det Maksimum, som fastsættes.

Der er endnu enkelte nye Bestemmelser i Lovforslaget, men dem finder jeg ikke Anledning til at opholde mig ved, og jeg har ikke noget at indvende imod dem.

Derimod kunde jeg have Lyst til at gøre et Par Bemærkninger overfor nogle Udtalelser, som fremkom under Finanslovbehandlingen, hvor det Lovforslag, som kunde ventes om Jord til Landarbejdere, var Genstand for ikke ringe Omtale. Under Forudsætning af den højtærede Formands Tilladelse skal jeg oplæse nogle